

BUDOUCNOST VÝZKUMU NA MINISTERSTVU PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

Petra Křivánková

V České republice je podpora výzkumu a vývoje realizována prostřednictvím schválených koncepcí výzkumu, vývoje a inovací a navazujících výzkumných programů. Programy výzkumu jsou v kompetenci příslušných poskytovatelů podpory výzkumu, vývoje a inovací. V současné době se jedná o jednotlivá ministerstva, dále pak Akademii věd ČR, Grantovou agenturu ČR, Technologickou agenturu ČR a další.

Článek představuje hlavní změny v oblasti poskytování podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Článek také informuje o nové organizaci státní správy v oblasti výzkumu, vývoje a inovací a o nově zřizovaných institucích. Hlavním cílem je přiblížit čtenáři informace o tom, jaké změny byly provedeny nejen v podpoře výzkumu, vývoje a inovací v České republice, ale také o tom, koho se změny dotknou z institucionálního hlediska a jaký vliv budou provedené změny mít na výzkum v oblasti regionálního rozvoje, cestovního ruchu, bydlení a územního plánování.

Dále článek představuje probíhající výzkumný program Ministerstva pro místní rozvoj.

1. Úvod

Vláda České republiky v roce 2008 svým usnesením č. 287 ze dne 26. března 2008 schválila Reformu systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice (dále jen „reforma“). Hlavní vizí reformy je vytvořit takové inovační prostředí, aby platilo: „Věda dělá z peněz znalosti, inovace dělají ze znalostí peníze“. Reforma má zvýšit přitažlivost České republiky pro domácí i zahraniční výzkumné pracovníky a má vytvořit lepší podmínky k transferu znalostí vědy a výzkumu do praxe. Hlavním důvodem pro přijetí této reformy byl také impulz, daný nedostatečným využíváním výsledků v současném systému podpory výzkumu a vývoje. Schválená reforma vyvolala následnou novelizaci zákona č. 130/2002 Sb.¹⁾, o podpoře výzkumu a vývoje (dále jen „zákon“). Změna obsahu zákona, která změnila vztah k inovacím, se proto projevila i v jeho názvu. Nově byla do zákona zapracována definice inovací, podmínky podpory inovací, dále pak změna povolené výše podpory a vlastnictví výsledků a práv k jejich užívání. Novelou zákona a jeho prováděcích předpisů byly do českého právního řádu zavedeny možnosti podpory výzkumu, vývoje a inovací v souladu s Rámcem společenství²⁾. Další významnou změnou v systému podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice bylo zřízení Technologické agentury České republiky jako organizační složky státu. Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb. bylo vyhlášeno ve Sbírce zákonů pod č. 211/2009 Sb.

2. Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je od roku 2004 jedním z poskytovatelů podpory výzkumu a vývoje. Výzkum podporuje na základě svých kompetencí v oblastech regionálního rozvoje, cestovního ruchu, bydlení a územního plánování. Od roku 2004 byly realizovány dva programy výzkumu. Tyto programy byly realizovány v období let 2004–2006. Kon-

krétně se jednalo o program *WA – Výzkum pro potřeby státní správy* a program *WB – Výzkum pro potřeby regionů*. Na tyto již ukončené programy plynule navázal v současné době běžící, program *WD – Výzkum pro řešení regionálních disparit*. Délka řešení tohoto programu je pro období 2007–2011.

2.1 Program WD – Výzkum pro řešení regionálních disparit

Výzkumný program *WD – Výzkum pro řešení regionálních disparit* (2007–2011) byl schválen usnesením vlády č. 1379 ze dne 26. října 2005 a notifikován Evropskou komisí pod č. N22/2006.

Na základě usnesení vlády č. 793 ze dne 27. června 2008 k návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum a vývoj na rok 2009 s výhledem na léta 2010 a 2011 bylo Ministerstvu pro místní rozvoj uloženo zhodnotit cíle a celkové náklady programu výzkumu a vývoje tak, aby byly v souladu se schválenými výdaji citovaného usnesení vlády, protože byly Ministerstvu pro místní rozvoj výrazně sníženy výdaje na předmětný program.

Na základě snížení finančních prostředků na realizaci výzkumných projektů byl program WD změněn. Změny se dotýkají omezení hlavních cílů programu tak, aby bylo možné uvedený program po jeho ukončení (rok 2011) zhodnotit, včetně zhodnocení poskytnutých výdajů. Ministerstvo pro místní rozvoj následně připraví celkové zhodnocení programu WD, které bude předloženo Radě pro výzkum, vývoj a inovace a následně ke schválení vládě ČR.

V programu WD byly zdůrazněny a ponechány zejména ty cíle, které se již v současné době řeší v rámci dříve přijatých projektů výzkumu a které po ukončení programu bude možné vyhodnotit, a to i po finanční stránce. Program WD měl celkem osm hlavních cílů. Při redukci finančních prostředků došlo ke snížení hlavních cílů programu, a to z původních osmi hlavních cílů na čtyři hlavní cíle, které jsou v současné době realizovány. Vybrané realizované cíle jsou v souladu

1) Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

2) Rámec společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací – představuje obecná pravidla společenství pro poskytování státní podpory výzkumu, vývoje a inovací.

s celkovými náklady programu, neboť právě tyto cíle budou zhodnoceny ve vazbě na poskytnuté celkové náklady na realizaci programu.

Realizované cíle:

- odhalit a kvantifikovat regionální disparity,
- navrhnout nástroje ke snížení regionálních disparit ve zkoumaných oblastech,
- navrhnout eliminaci disparit,
- identifikovat klíčové faktory problematického vývoje v oblastech konkurenceschopnosti, inovací a podpory výzkumu a vývoje, dostupnosti vzdělání, dále územního plánování, cestovního ruchu a bydlení.

Nerealizované cíle:

- kauzálně analyzovat tyto disparity,
- analyzovat a rozlišit jevy s vysokou mírou spontaneity a jevy, které je možno efektivně ovlivnit regulačními zásahy,

- nalézt teoretická východiska pro rozvojovou a disparitní složku regionální politiky,
- navrhnout vhodná standardní kritéria pro hodnocení regionálního rozvoje a efektivity opatření.

Vzhledem ke skutečnosti, že program WD byl v původním znění dále rozčleněn na čtyři podprogramy, po provedené redukci hlavních cílů byly i tyto podprogramy zredukovány tak, že byly z programu odstraněny. Konkrétně byly odstraněny:

- podprogram Podpora regionálního rozvoje,
- podprogram Cestovní ruch,
- podprogram Bydlení,
- podprogram Územní plánování.

Cíle zrušených podprogramů byly zahrnuty do výše uvedených čtyř hlavních cílů programu včetně vyhodnocení. Ke zrušení podprogramů Ministerstvo pro místní rozvoj přistoupilo z důvodu omezeného počtu řešených projektů v podprogramech cestovní ruch, bydlení a územní plánování.

Číslo projektu	Název projektu	Řešitel projektu
WD-01-07-1	Regionální diferenciací venkovských obcí Česka: disparity a možnosti rozvoje	Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
WD-03-07-1	Formy efektivního snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony České republiky	ÚRS PRAHA, a. s.
WD-13-07-1	Sociální kapitál jako faktor ovlivňující regionální disparity a regionální rozvoj	Česká zemědělská univerzita, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Sociologický ústav Akademie věd České republiky
WD-19-07-1	Konkurenceschopnost malých měst v České republice	Západočeská univerzita v Plzni
WD-29-07-1	Benchmarking venkova – Zkvalitňování managementu mikroregionů jako nástroje pro řešení regionálních disparit	Centrum pro komunitní práci střední Morava
WD-30-07-1	Inovační přístup k řešení disparit na úrovni regionů	Technická univerzita v Liberci
WD-35-07-1	Komplexní regionální marketing jako koncept rozvoje rurálního periferního regionu Jesenicko	Ostravská univerzita v Ostravě
WD-39-07-1	Rozvojový interaktivní audit – metodika RIA pro hledání, nastavení a aplikaci vhodných nástrojů regionální politiky, které přispějí ke zmírnění a odstranění regionálních disparit a napomohou dynamizaci ekonomického a sociálního rozvoje v regionech	GaREP, spol. s r. o. Brno
WD-40-07-1	Podpora polycentrického regionálního rozvoje	Masarykova univerzita v Brně
WD-41-07-1	Návrh hodnotícího modelu pro posouzení disparit a metodický postup pro jeho využívání	ATACO spol. s r. o. Ostrava
WD-44-07-1	Modelové řešení revitalizace průmyslových regionů a území po těžbě uhlí na příkladu Podkrušnohoří	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
WD-48-07-1	Management pro řešení regionálních disparit	Univerzita Hradec Králové
WD-50-07-1	Procesy řízení regionálního rozvoje na úrovni obecních a mikroregionálních samospráv České republiky	Národní akademie regionálního managementu, o. s.
WD-55-07-1	Regionální disparity v územním rozvoji České republiky – jejich vznik, identifikace a eliminace	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta
WD-57-07-1	Možnosti řešení disparit mezi vybranými regiony	Mendelova univerzita v Brně

WD-61-07-1	Role měkkých lokalizačních faktorů v eliminaci regionálních disparit ve strukturálně postižených regionech Ostravska a Ústecka	Ostravská univerzita v Ostravě, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
WD-67-07-1	Klíčové faktory úspěchu a efektivit intervencí místních akčních skupin jako nástroje pro obnovu a rozvoj venkova v ČR	Centrum pro komunitní práci, západní Čechy
WD-12-07-2	Vymezení vhodných oblastí pro rozvoj agroturistiky s návazností na využití jejich objektů pro incentivní cestovní ruch	Česká zemědělská univerzita v Praze
WD-37-07-2	Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu k zmírnění společensko-ekonomických disparit	Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o.
WD-05-07-3	Regionální disparity v dostupnosti bydlení, jejich socioekonomické důsledky a návrhy opatření na snížení regionálních disparit	Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Institut regionálních informací, s. r. o. Brno
WD-07-07-4	Koncepce územního plánování a disparity v území	České vysoké učení technické v Praze
WD-17-07-4	Urbanistická řešení v integraci s dopravním plánováním – Projekt propojení územního a dopravního plánování	Centrum dopravního výzkumu
WD-69-07-4	Indikátory udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů	Civitas per populi, Vysoké učení technické v Brně, Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj

Tabulka 1: Realizované (řešené) projekty programu WD 2007–2011

2.2 Výzkum po roce 2011

V období od roku 2004 až do současnosti bylo na Ministerstvu pro místní rozvoj podpořeno a řešeno celkem 92 projektů. Výsledky vzniklé řešením projektů ze všech uvedených programů byly úspěšně aplikovány v praxi. Jednalo se převážně o výsledky, které byly uplatňovány na nejnižší řídicí úrovni, tedy na úrovni místních samospráv, mikroregionů apod. Další využití výsledků bylo na pozici Ministerstva pro místní rozvoj, které některé výsledky výzkumu uplatnilo při své koncepční činnosti. Všechny doposud získané výsledky jsou veřejně dostupné na internetu a to konkrétně na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj www.mmr-vyzkum.cz a zde pak pod odkazem „**Infobanka**“.

V návaznosti na výše představenou reformu Ministerstvo pro místní rozvoj již nebude dále od roku 2012 poskytovatelem účelové podpory na výzkum a vývoj. Jak již bylo uvedeno, Ministerstvo pro místní rozvoj má v současné době pouze jeden schválený výzkumný program WD, který končí 31. 12. 2011. K tomuto datu tedy skončí i řešení všech v současné době běžících projektů výzkumu. Ministerstvo pak následně ukončený program vyhodnotí, zejména splnění cílů programu, finanční prostředky vynaložené na program a výsledky dosažené realizací programu. Konečné hodnocení programu WD bude předloženo Radě pro výzkum, vývoj a inovace a následně vládě České republiky.

Další podporu výzkumu v oblastech regionálního rozvoje, bydlení, cestovního ruchu a územního plánování nebude dále Ministerstvo pro místní rozvoj poskytovat.

Od roku 2012 tuto činnost za ministerstvo převezme nově

zřízená **Technologická agentura České republiky**, která bude od tohoto období poskytovatelem účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací.

Ministerstvo pro místní rozvoj bude tedy po roce 2011 plnit pouze funkci spolupracující instituce ve věci koncepčních prací na nově připravovaných programech výzkumu, vývoje a inovací, které budou v nové kompetenci Technologické agentury České republiky. Ministerstvo tedy bude definovat pouze nové možné směry výzkumu z oblastí, které spadají do jeho působnosti. Technologická agentura České republiky bude odpovědná za celou přípravu nových výzkumných programů, za jejich schválení a za administraci výzkumných programů.

3. Technologická agentura

Technologická agentura České republiky (dále jen TA ČR) byla zřízena zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, který nabyl účinnosti dne 1. července 2009. Dle tohoto zákona TA ČR zabezpečuje:

- přípravu a realizaci programů aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací včetně programů pro potřeby státní správy, veřejných soutěží ve výzkumu, vývoji a inovacích na podporu projektů a zadávání veřejných zakázek,
- hodnocení a výběr návrhů programových projektů,
- poskytování účelové podpory na řešení programových projektů na základě smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory,
- kontrolu plnění smluv o poskytnutí podpory nebo roz-

- hodnutí o poskytnutí podpory a čerpání účelové podpory,
- hodnocení a kontrolu průběhu řešení a plnění cílů programových projektů a kontrolu jimi dosažených výsledků,
- zpracování návrhu výdajů Technologické agentury ČR a zpráv o její činnosti,
- poradenství řešitelům projektů a uživatelům výsledků aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, zejména v oblasti právní, finanční a ochrany duševního vlastnictví,
- podporu komunikace mezi výzkumnými organizacemi a soukromým sektorem a podílové financování programových projektů,
- jednání s příslušnými orgány České republiky nebo Evropské unie v otázce posuzování slučitelnosti poskytované podpory se společným trhem,
- spolupráci s obdobnými zahraničními agenturami.

Hlavní úlohou a zaměřením TA ČR je připravovat a implementovat programy aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, a tím přispívat ke zvyšování konkurenceschopnosti a hospodářskému růstu ČR. Mezi významné úkoly TA ČR patří i podpora spolupráce mezi výzkumnými organizacemi a podnikatelskou sférou.

V současné době TA ČR realizuje výzkumný program ALFA. Jedná se o program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje. Doba trvání programu je šest let, tedy období od roku 2011 do roku 2016. Hlavním cílem programu je výrazné zvýšení množství a kvality nových poznatků aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů, ochrany a tvorby životního prostředí a udržitelného rozvoje dopravy, které budou aplikovatelné v podobě inovací.

Technologická agentura bude dále realizovat programy BETA a OMEGA. Program BETA je připravován jako program veřejných zakázek ve výzkumu, vývoji a inovacích pro potřeby státní správy. Doba jeho trvání se předpokládá pět let v období 2012 až 2016. Program BETA je zaměřen na podporu služeb výzkumu, vývoje a inovací určených pro potřeby orgánů státní správy, a to zejména pro potřeby správních úřadů, které nejsou poskytovateli podpory výzkumu, vývoje a inovací v podporovaných oblastech.

Program OMEGA je připravován pro stejné období jako program ALFA, tedy délka trvání tohoto programu se před-

pokládá rovněž šest let v období 2012 až 2017. Přípravovaný program bude realizován rovněž formou veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji se zaměřením na oblast společenského výzkumu.

4. Závěr

Provedená Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice má dopad na některé instituce, které poskytovaly podporu na výzkum a vývoj. Prostřednictvím reformy došlo k výraznému snížení počtu rozpočtových kapitol, které tuto podporu poskytovaly. Z původního počtu 22 rozpočtových kapitol zůstalo po provedené reformě pouze 11 rozpočtových kapitol, které budou i nadále poskytovat podporu na výzkum a vývoj. Jmenovitě se jedná o tyto rozpočtové kapitoly:

- Úřad vlády ČR (Rada pro výzkum, vývoj a inovace),
- Grantová agentura ČR,
- Technologická agentura ČR,
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy,
- Ministerstvo průmyslu a obchodu,
- Ministerstvo obrany
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo kultury,
- Ministerstvo zemědělství,
- Ministerstvo zdravotnictví,
- Akademie věd ČR.

Ministerstvo pro místní rozvoj úzce spolupracuje s Technologickou agenturou na přípravě programů BETA a OMEGA a věří, že výzkumné organizace zapojené do probíhajícího výzkumu ministerstva se budou o další podporu výzkumu ucházet i v budoucnu. V tomto směru jim bude v případě potřeby poskytnuta příslušným útvarem ministerstva veškerá odborná pomoc.

Použité zdroje:

- www.mmr.cz
- www.vyzkum.cz
- www.tacr.cz

Ing. Petra Křivánková

Odbor rozvoje a strategie regionální politiky MMR

ENGLISH ABSTRACT

The Prospects of Research with the Ministry for Regional Development, by Petra Křivánková

In the Czech Republic, support to research and development is mainly materialized through approved research and development concepts and the consecutive research programmes. Such programmes are managed by those who provide support to research, development and innovations, namely the Ministries, the Academy of Sciences of the Czech Republic, the Czech Science Foundation, the Technology Agency of the Czech Republic, and some other institutions. This article presents the main developments and alterations in the provision of support, focusing particularly on the impact of such changes on regional development, tourism, housing, and physical planning. Also, the current research programme of the Ministry for Regional Development is described.